

6. Teoriya i metodika fizicheskogo vospitaniya. Uchebnik / Red. L.P. Matveyev, A.D. Novikov. Izd. : 2-ye. T. 1. – M., «Fizkultura i sport», 1976. – T. 1. 95-96, 201-204.
7. Dreyer D. Chi Marathon : The Breakthrough Natural Running Program for a Pain-Free Half Marathon and Marathon / D. Dreyer. – N.Y. : Atria, 2011. – S. 208-252.
8. Hilditch G. Marathon and Half Marathon : training quid / G. Hilditch. – 4-ed. – Growood Press, 2014. – S. 118-164.
9. The Runner's World Big Book of Marathon and Half-Marathon Training: winning strategies, inspiring stories and the ultimate training tools / J. Van Allen, B. Yasso, A. Burfoot, et al. – Rocale, 2009. – S. 53-81, 268-281.

DOI 10.31392/NPU-nc.series 15.2020.5(125).05
УДК 351.741–047.22

Бондаренко В. В.
доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ, м. Київ;
Худякова Н. Ю.,
кандидат юридичних наук, доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ, м. Київ;
Давигора Ю. І.,
кандидат психологічних наук, професор кафедри тактичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

На підставі аналізу наукової літератури визначено особливості формування професійної компетентності майбутніх працівників Національної поліції України та її складові. Констатовано низький, а подекуди й недостатній рівень сформованості професійної компетентності поліцейських. Окреслено напрями професійної підготовки, які потребують удосконалення. Висвітлено практичні аспекти формування професійної компетентності працівників патрульної поліції. Розроблено практичний інструментарій, спрямований на підвищення ефективності процесу підготовки патрульного як професіонала.

Обґрунтовано авторську методику формування професійно компетентних працівників патрульної поліції, апробовано її ефективність. Сутність цієї методики полягає у впровадженні в освітній процес змодельованих ситуаційних завдань, які мають на меті формування професійних умінь і навичок.

Результати педагогічного експерименту засвідчили ефективність авторської методики, порівняно із традиційною. Використання запропонованих новацій сприяло достовірному покращенню показника когнітивного критерію «Знання професійно-практичного напрямку» ($p < 0,05$) та показників операційного критерію «Сформованість професійно-практичних умінь і навичок» ($p < 0,05$) та «Ефективність вирішення сценаріїв» ($p < 0,001$).

Ключові слова: поліцейський; первинна професійна підготовка; професійна компетентність; слухач.

Бондаренко В. В., Худякова Н. Ю., Давигора Ю. І. Практические аспекты формирования профессиональной компетентности работников патрульной полиции. На основании анализа научной литературы определены особенности формирования профессиональной компетентности будущих работников Национальной полиции Украины и ее составляющие. Констатировано низкий, а иногда и недостаточный уровень сформированности профессиональной компетентности полицейских. Определены направления профессиональной подготовки, которые требуют совершенствования. Освещены практические аспекты формирования профессиональной компетентности работников патрульной полиции. Разработан практический инструментарий, направленный на повышение эффективности процесса подготовки патрульного как профессионала.

Обосновано авторскую методику формирования профессионально компетентных работников патрульной полиции, апробирована ее эффективность. Сущность методики заключается во внедрении в образовательный процесс смоделированных ситуационных задач, цель которых – формирования профессиональных умений и навыков.

Результаты педагогического эксперимента показали эффективность авторской методики по сравнению с традиционной. Использование предлагаемых новаций способствовало достоверному улучшению показателя когнитивного критерия «Знание профессионально-практического направления» ($p < 0,05$) и показателей операционного критерия «Сформированность профессионально-практических умений и навыков» ($p < 0,05$) и «Эффективность решения сценариев» ($p < 0,001$).

Ключевые слова: полицейский; первичная профессиональная подготовка; профессиональная компетентность; слушатель.

Bondarenko Valentyn, Khudyakova Natalia, Davygora Yuriy. Practical aspects of formation of professional competence of patrol police officers. Based on the analysis of the scientific literature, the peculiarities of the formation of professional competence of future employees of the National Police of Ukraine and its components are determined. The specifics of service activity of patrol policemen are considered. It is stated that the level of professional competence of police officers is low, and sometimes insufficient. A set of requirements for the professional competence and professionalism of law enforcement officers has been formulated. Areas of professional training that need improvement are outlined. The practical aspects of formation of

professional competence of patrol police officers are covered. Practical tools aimed at improving the efficiency of the patrol training process as a professional have been developed.

The author's method of forming professionally competent patrol police officers is substantiated, its efficiency is tested. The essence of this technique is to introduce into the educational process of simulated situational tasks, which aim to form professional skills and abilities.

The pedagogical experiment involved students of the course of primary professional training of police recruits in 2019 ($n = 61$), who studied at the center of primary professional training «Police Academy» of the National Academy of Internal Affairs (Kyiv). An experimental ($n = 31$) and control ($n = 30$) groups were formed. The experimental group included students who studied the author's method, the control group - students who studied the traditional method of teaching. The effectiveness of the author's methodology was evaluated by cognitive and operational criteria. Cognitive criterion was determined by indicators: 1) knowledge of the legislative unit; 2) knowledge of professional and practical direction. The operational criterion was characterized by the following indicators: 1) the formation of professional and practical skills; 2) the effectiveness of scripting.

The results of the pedagogical experiment testified to the effectiveness of the author's method in comparison with the traditional one. The use of the proposed innovations contributed to a significant improvement of the cognitive criterion «Knowledge of professional and practical direction» ($p < 0.05$) and indicators of the operational criterion «Formation of professional and practical skills» ($p < 0.05$) and «Effectiveness of scenarios» ($p < 0.001$). It was stated that the experimental group had a larger number of people with a high and sufficient level of professional competence in the selected indicators. Prospects for further research are to substantiate the means and methods of forming the professional competence of police officers during training in the training system.

Keywords: police officer; initial professional training; professional competence; listener

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Реформування Міністерства внутрішніх справ України, запровадження нової концепції підготовки кадрів для органів Національної поліції України потребує удосконалення системи професійного навчання поліцейських [1-3; 6; 8; 13; 17]. Ключовим завданням поліцейської освіти є забезпечення достатнього рівня професійної компетентності правоохоронців [13; 14].

Грунтовний аналіз ситуацій службової діяльності працівників патрульної поліції дає підстави констатувати низький, а подекуди недостатній рівень сформованості професійної компетентності [1, с. 6; 6, с. 84; 10; 12]. Низький рівень підготовленості правоохоронців є наслідком застосування неправомірних дій щодо громадян, свідоме перевищення меж необхідної оборони під час використання заходів примусу тощо. Такі дії правоохоронців спонукають масові заворушення населення, які можуть поширюватися іншими країнами. Зазначене призводить до порушення звичного режиму життя і значних економічних збитків [7].

Підтвердженням низького рівня професійної компетентності поліцейських є статистичні дані щодо загибелі та поранення особового складу під час виконання службових обов'язків. Про рівень професійної компетентності поліцейських також свідчить ступінь довіри населення до поліції та кількість звернень громадян на «гарячу лінію МВС» зі скаргами на неправомірні дії представників закону [15].

Реалії практичної діяльності поліцейських патрульної поліції дають підстави констатувати, що низький рівень професійної компетентності знижує ефективність їх службової діяльності [12, с. 69]. Це засвідчує необхідність обґрунтування і введення в освітній процес сучасного практичного інструментарію формування професійної компетентності майбутніх працівників патрульної поліції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дає підстави констатувати наявність значного масиву робіт присвячених вивченню професійної компетентності поліцейських і пошуку шляхів її покращення [6; 9-11; 16]. Низка науковців убачають можливість підвищення рівня професійної компетентності працівників патрульної поліції завдяки вдосконаленню комунікативної складової [9; 11], формування професійних умінь і навичок [4; 6; 19; 20], розвитку професійно важливих якостей [10; 19-21] введення в освітній процес ситуаційних завдань практичного спрямування [3; 5; 12].

Опрацювання довідкових видань і наукової літератури дають підстави констатувати значну кількість визначень поняття «професійна компетентність». Розгляньмо детальніше підходи деяких науковців до окреслення сутності поняття «компетентність». У спеціальній літературі активно використовують терміни «компетентність» і «компетенція». Ці системні та багатокомпонентні поняття застосовують для опису рівня підготовки і діяльності фахівця. Попри значну кількість досліджень, присвячених компетентнісному підходу в освіті, поміж учених немає єдності щодо тлумачення цих понять. Так, на думку О. І. Пометун, компетентність – це якість, характеристика особистості, що дає змогу їй вирішувати, формувати судження у певній галузі. Основою цієї якості є знання, поінформованість, досвід соціально-професійної діяльності людини. Професійну компетентність фахівця В. В. Ягупов та В. І. Свістун трактують як складне інтегральне інтелектуальне, професійне й особистісне утворення, яке формується «у процесі професійної підготовки, виявляється, розвивається і вдосконалюється в професійній діяльності, а ефективність її здійснення безпосередньо залежить від рівня теоретичної, практичної та психологічної підготовленості до неї, особистісних, професійних, індивідуально-психічних якостей, сприйняття цілей, цінностей, змісту й особливостей цієї діяльності» [18].

В контексті правоохоронної діяльності науковець О. В. Торічний вважає, що професійна компетентність – це якісна характеристика ступеня оволодіння правоохоронцем професійною діяльністю, яка передбачає усвідомлення своїх прагнень до діяльності, уявлень про власну соціальну роль, оцінювання особистісних рис і якостей як майбутнього фахівця, співвіднесення результатів такого оцінювання з об'єктивними вимогами до обраної діяльності, регулювання на цій підставі власного професійного становлення, зростання, самовдосконалення [16].

На думку В. В. Литвина [11] професійною компетентністю є система індивідуально сформованих за час професійної підготовки і перепідготовки та практичної службової діяльності професійних знань, умінь, навичок, які становлять інтровертні механізми виконання службових завдань. На думку дослідника основними складовими професійної компетентності є

професійна культура й етика, правосвідомість і професійні здібності. Професійна компетентність є не тільки мірилом професіоналізму, а й визначальним фактором успішності реалізації соціальних, професійних функцій, життєдіяльності особи загалом. Дослідник вважає, що професійна компетентність патрульного поліцейського охоплює особистісні риси, професійні вміння, знання, досвід, навички, здібності та мотивації.

На думку професора О. В. Діденка [8], компетентність як комплексна особистісна категорія означає практичну готовність і здатність людини діяти в певній галузі; вона охоплює теоретичні знання, уявлення, вміння, навички, мотиви, цінності; передбачає наявність досвіду діяльності. Учений переконаний, що ефективність підготовки майбутніх правоохоронців безпосередньо залежить від обраного підходу до навчальної діяльності. Формування професійно компетентних поліцейських можливе лише за умови відходу від інформаційно-описових і репродуктивних підходів до навчання. Серед шляхів активізації навчальної діяльності майбутніх правоохоронців учений убачає різноманітні активні форми й методи, зокрема аналіз службових ситуацій, імітаційно-ігровий підхід (розігрування ролей, дидактична та ділова гра), групова навчальна діяльність тощо.

У нормативних документах [14] надано такі визначення поняття «Компетентність/компетентності» – здатність особи до виконання певного виду службової діяльності, що виражається через знання, вміння, навички, морально-етичні цінності й інші особистісні якості. У цьому документі окреслено низку понять, серед яких: «загальнопрофесійні компетентності» – як знання й вміння, що є загальними (спільними) для професії і набуваються перед оволодінням навчальним матеріалом професійних компетентностей; «ключові компетентності» – загальні здібності й вміння (психологічні, когнітивні, соціально-особистісні, інформаційні, комунікативні), що дають змогу особі усвідомлювати ситуацію, досягати успіху в особистісному і професійному житті, набувати соціальної самостійності та забезпечувати ефективну професійну й міжособистісну взаємодію (набуваються впродовж усього терміну навчання поза робочим навчальним планом); «професійні компетентності» – знання, вміння й навички особи, які дають їй змогу виконувати службові обов'язки, швидко адаптуватися до змін у професійній діяльності та є складовими професійної кваліфікації.

Підґрунтя для формування професійної компетентності у майбутніх поліцейських закладається саме в процесі фахової підготовки: під час опанування курсу первинної професійної підготовки поліцейських або під час навчання у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання. Удосконалення – унаслідок набуття практичного досвіду та під час подальшого професійного навчання поліцейських у системі службової підготовки та післядипломної освіти [1]. Тому розроблення методик навчання, яка сприятиме формуванню достатнього рівня професійної компетентності патрульного поліцейського є актуальним напрямом наукового дослідження.

Мета статті: визначити вплив занять за авторською методикою навчання на ефективність формування професійної компетентності майбутніх працівників патрульної поліції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для перевірки впливу занять за авторською методикою навчання на ефективність формування професійної компетентності правоохоронців, було організовано педагогічний експеримент. Експериментальні дослідження проведено на базі Національної академії внутрішніх справ (м. Київ). До педагогічного експерименту було залучено слухачів курсу первинної професійної підготовки поліцейських набору 2019 року (n=61), які навчалися в центрі первинної професійної підготовки «Академія поліції» Національної академії внутрішніх справ. Було сформовано експериментальну (n=31) і контрольну (n=30) групи. До експериментальної групи ввійшли слухачі, які займалися за авторською методикою, до контрольної – слухачі, які займалися за традиційною методикою навчання.

Сутність авторської методики полягає у дотриманні низки педагогічних умов, принципів і підходів до професійного навчання, корегування змісту підготовки в напрямі поглибленої професійної спрямованості. Професійна спрямованість забезпечується застосуванням спеціально розроблених ситуаційних завдань під час опанування навчальних предметів блоку професійно-практичної підготовки та варіативних ситуаційних задач під час проходження сценаріїв.

Ситуаційні задачі розроблені на підставі результатів анкетування працівників практичних підрозділів із урахуванням проблемних службових ситуацій, що виникали під час виконання професійних функцій. Відпрацювання сценаріїв відбувається після освоєння навчальних предметів із тактичної і вогневої підготовок. З огляду на максимальну практичну спрямованість сценаріїв, включення слухача в діяльність супроводжується співвіднесенням індивідуальних можливостей, здібностей з тими вимогами, що висунені змістом й умовами діяльності патрульної поліції. У процесі виконання сценаріїв майбутні працівники мають вирішувати нові завдання, ймовірні професійні ситуації, інколи нестандартні. У таких випадках постійно виникають суперечності між вимогами діяльності й рівнем розвитку як окремих особистісних утворень, так і професійно орієнтованих структур психіки, що є рушійною силою розвитку особистості майбутнього інспектора патрульної поліції.

Практична спрямованість освітнього процесу сприяє закріпленню набутих теоретичних знань, формуванню професійних умінь і навичок, що загалом підвищує ефективність розвитку професійної компетентності майбутніх правоохоронців.

Практичний курс авторської методики передбачав формування професійних умінь і навичок у застосуванні заходів фізичного впливу на базі засвоєних теоретичних знань шляхом застосування елементів професійного моделювання та розвитку спеціальних фізичних якостей. Професійне моделювання полягає у виконанні ситуаційних завдань фрагментів службової діяльності, наближених до реальних умов, відпрацювання різних варіантів дій, тобто програвання ролей, які здобувачам доведеться виконувати в майбутній професійній діяльності, набуття професіоналізму.

Ефективність авторської методики оцінювали за когнітивним та операційним критеріями. Когнітивний критерій професійної компетентності працівника патрульної поліції відображає рівень засвоєння знань із конкретних предметів професійно-теоретичного, загальнопрофесійного та професійно-практичного напрямів; здатність до пізнавальної діяльності; вміння знаходити й аналізувати необхідну інформацію. Загалом когнітивний критерій передбачає наявність у слухача (працівника) знань законодавчого блоку, серед яких важливого значення набувають знання правових підстав і порядку застосування поліцейських заходів примусу (фізичної сили, спеціальних засобів, вогнепальної зброї) і знання психології

поведінки правопорушника. Саме на підґрунті цих знань формуються спеціальні рухові вміння та навички в застосуванні поліцейських заходів примусу. Операційний критерій встановлює наявність у слухачів здатності застосовувати отримані знання та сформовані вміння й навички (застосування поліцейських заходів примусу, безпечного поводження з вогнепальною зброєю, тактики дій з позицій особистої безпеки тощо) для ефективного виконання стандартних і нестандартних службових завдань.

Когнітивний критерій визначали за показниками: 1) «Знання законодавчого блоку»; 2) «Знання професійно-практичного напрямку». Розвиненість операційного критерію у майбутніх працівників патрульної поліції визначали відповідно до відомчих документів за такими процесуальними показниками: 1) «Сформованість професійно-практичних умінь і навичок»; 2) «Ефективність вирішення сценаріїв».

Педагогічний експеримент передбачав проведення контрольного тестування після завершення періоду навчання, тобто курсу первинної професійної підготовки поліцейських. Це обумовлено тим, що слухачі не володіли спеціальними знаннями, уміннями та навичками, а набували їх під час навчання.

Згідно з результатами визначення показника когнітивного критерію «Знання законодавчого блоку» виявлено не достовірну різницю в підготовленості слухачів експериментальної (ЕГ) і контрольної груп (КГ) (табл. 1).

Таблиця 1

Розвиненість показників професійної компетентності в осіб ЕГ і КГ на формульованому етапі педагогічного експерименту, бали

Показники	ЕГ (n=31)	КГ (n=30)	Рівень значущості	
	X±m	X±m	t	p
Показники когнітивного критерію				
Знання законодавчого блоку	48,5±0,90	47,1±0,93	1,082	>0,05
Знання професійно-практичного напрямку	49,8±1,06	44,3±0,92	3,919	<0,05
Показники операційного критерію				
«Сформованість професійно-практичних умінь і навичок»	16,26±0,33	15,00±0,36	2,580	<0,05
«Ефективність вирішення сценаріїв»	44,1±0,96	38,9±0,94	3,870	<0,001

Таблиця 2

Рівні сформованості професійної компетентності осіб ЕГ і КГ на формульованому етапі експерименту, %

Група	Рівні			
	низький	задовільний	достатній	високий
Показники когнітивного критерію				
«Знання законодавчого блоку»				
ЕГ (n=31)	6,5	32,3	45,2	16,1
КГ (n=30)	13,3	30,0	40,0	16,7
«Знання професійно-практичного напрямку»				
ЕГ (n=31)	3,2	9,7	45,2	41,9
КГ (n=30)	6,7	33,3	46,7	13,3
Показники операційного критерію				
«Сформованість професійно-практичних умінь і навичок»				
ЕГ (n=31)	0	12,9	67,7	19,4
КГ (n=30)	6,7	40,0	50,0	3,3
«Ефективність вирішення сценаріїв»				
ЕГ (n=31)	22,6	32,2	35,5	9,7
КГ (n=30)	56,7	23,3	16,7	3,3

Середній бал ЕГ становив 48,5±0,90, КГ – 47,1±0,93 із 60 можливих. Аналіз відповідей надав можливість розподілити осіб ЕГ і КГ за рівнями професійної компетентності відповідно до показника когнітивного критерію «Знання законодавчого блоку» (табл. 2). В ЕГ зафіксовано 6,5% осіб із низьким рівнем професійної компетентності, у КГ – 13,3%. Із задовільним – 32,3% в ЕГ і 30,0% в КГ. Незначно відрізнялася кількість осіб із достатнім рівнем професійної компетентності: 45,2% в ЕГ та 40,0% в КГ. Із високим – 16,1% в ЕГ і 16,7% в КГ.

Обсяг знань із законодавчого блоку достовірно не різнився, проте досліджуваний показник був вищим в ЕГ (p>0,05). Такий результат зумовлений, передусім, тим, що запропонованою методикою підготовки передбачено опанування практичних знань, необхідних для оперативного прийняття рішення щодо застосування поліцейських заходів примусу в конкретних умовах і формування відповідних рухових умінь і навичок.

Математичне опрацювання показника когнітивного критерію «Знання професійно-практичного напрямку» наприкінці педагогічного експерименту засвідчило достовірну різницю в підготовленості осіб ЕГ і КГ (p<0,05). Середній бал досліджуваного показника ЕГ на 5,5 бала перевищував показник представників КГ і становив 49,8±1,06 (табл. 1), у КГ відповідно – 44,3±0,92.

Аналіз індивідуальних відповідей надав змогу розподілити осіб за рівнями професійної компетентності за досліджуваним показником (табл. 2). Згідно з одержаними даними, в ЕГ зафіксовано 3,2% осіб із низьким рівнем професійної компетентності, КГ – 6,7%. Слухачів із задовільним рівнем в ЕГ виявлено 9,7%. Майже втричі більше (33,3%) осіб із задовільним рівнем готовності в КГ. Осіб із достатнім рівнем професійної готовності на формульованому етапі експерименту в ЕГ виявлено 45,2%, у КГ – 46,7%. Утричі різнилася кількість осіб із високим рівнем професійної компетентності: ЕГ – 41,9%,

КГ – 13,3%.

Грунтовний аналіз показника операційного критерію «Сформованість професійно-практичних умінь і навичок» наприкінці педагогічного експерименту засвідчив достовірну ($p < 0,05$) різницю у підготовленості осіб ЕГ і КГ (табл. 1). За 20-бальною шкалою середнє значення досліджуваного показника осіб ЕГ становило $16,26 \pm 0,33$ бала, у КГ – $15,00 \pm 0,36$ бала. Слід відзначити, що виконання особами КГ ситуативних завдань більшою мірою супроводжувалося припусканням помилок. Найпоширенішими є порушення заходів особистої безпеки, уповільнене виконання прийому, утрата рівноваги, не завжди якісне й уміле застосування спеціальних засобів. Непоодинокими є ситуації, у яких слухачі КГ виявляли невпевненість у власних діях, не встигали відреагувати адекватними захисними діями на атаквальні дії супротивника з використанням ударів руками, ногами, підручними засобами, холодною зброєю тощо. На підставі ефективності виконання ситуативних завдань осіб ЕГ і КГ вдалося розподілити на групи із різним рівнем професійної компетентності відповідно до показника операційного критерію «Сформованість професійно-практичних умінь і навичок» (табл. 2). На формувальному етапі в ЕГ не виявлено осіб із низьким рівнем професійної компетентності, в КГ – 6,7%. Слухачів із задовільним рівнем в ЕГ – 12,9%, КГ відповідно 40,0%. Найбільшу кількість осіб в ЕГ виявлено з достатнім рівнем професійної компетентності – 67,7%, у КГ – 50,0%. Достовірно різнилася кількість осіб із високим рівнем професійної компетентності: в ЕГ – 19,4%, у КГ – 3,3% (табл. 2). Вивчення та математичне опрацювання показника «Ефективність вирішення сценаріїв» засвідчило достовірну різницю ($p < 0,001$) в підготовленості осіб ЕГ і КГ (табл. 1) наприкінці педагогічного експерименту. В осіб ЕГ цей показник був вищим на 5,2 бала і становив $44,1 \pm 0,96$, в осіб КГ відповідно $38,9 \pm 0,94$. Згідно з даними табл. 2, найбільша кількість слухачів ЕГ мала достатній рівень професійної компетентності – 35,5%. У КГ таких осіб виявлено 16,7%. Осіб із низьким рівнем професійної компетентності в ЕГ – 22,6%. У КГ – 56,7%. Із задовільним рівнем професійної компетентності у ЕГ зафіксовано 32,2% слухачів, у КГ – 23,3%. Осіб із високим рівнем професійної компетентності в ЕГ зафіксовано 9,7%, у КГ – 3,3%.

Висновки. Отже результати педагогічного експерименту свідчать про ефективність авторської методики навчання. Використання пропонуваніх новацій сприяло достовірному покращенню показника когнітивного критерію «Знання професійно-практичного напрямку» ($p < 0,05$) та показників операційного критерію «Сформованість професійно-практичних умінь і навичок» ($p < 0,05$) та «Ефективність вирішення сценаріїв» ($p < 0,001$). Констатовано в осіб ЕГ більшу кількість осіб із високим і достатнім рівнем професійної компетентності за виокремленими показниками.

Перспективами подальших досліджень є обґрунтування засобів і методів формування професійної компетентності поліцейських під час занять у системі службової підготовки.

Література

1. Бондаренко В. В. Службова підготовка як складова системи професійного навчання працівників Національної поліції України. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. 2017. Вип. 7 (89). С. 4–8. (Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)»). URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/20127/1/Bondarenko%20V.V..pdf>.
2. Бондаренко В. В. Формування готовності до професійної діяльності працівників підрозділів патрульної поліції. Професійна освіта: методологія, теорія та технології. 2017. Вип. 6. С. 91–108.
3. Бондаренко В. В. Професійна підготовка працівників патрульної поліції: зміст і перспективні напрями : монографія. Київ, 2018. 524 с.
4. Бондаренко В. В. Формування рухових умінь та навичок курсантів вищих навчальних закладів МВС України у процесі занять зі спеціальної фізичної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Чернівці, 2012. 219 с.
5. Бондаренко В. В., Пронтенко К. В. Педагогічні умови застосування ситуативних задач під час професійного навчання майбутніх працівників патрульної поліції. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. 2018. № 1. С. 96–102.
6. Бондаренко В. В., Решко С. М., Ємчук О. І. Компоненти професійної компетентності працівників підрозділів патрульної служби Національної поліції України. Юридична психологія. 2016. № 2. С. 81–90.
7. Бояров В. І., Шалдирван П. В. Масові заворушення: особливості кваліфікації. Часопис Академії адвокатури України Т. 7. №4 (25), 2014. С. 9–18.
8. Діденко О. В. Особливості впровадження компетентнісного підходу у професійну підготовку майбутніх офіцерів у ВНЗ. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. 2014. Вип. 3. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2014_3_6
9. Жук Н. А. Психолого-комунікативні конструкти поведінки патрульного поліцейського в професійній діяльності. Юридична психологія. 2019. 2 (25), 46–53.
10. Зарубіжний досвід визначення рівня фізичної підготовленості працівників правоохоронних органів [Текст] : аналіт. огляд / [В. В. Бондаренко, В. А. Дідковський, Н. Ю. Худякова та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. – 64 с.
11. Литвин В. В. Формування та розвиток професійної компетентності патрульного поліцейського. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2018. № 1 (106). С. 277–282.
12. Пліско В. І., Бондаренко В. В. Вплив системи поетапної підготовки на розвитку когнітивного критерію професійної готовності майбутніх працівників патрульної поліції. Вісник Черкаського університету. 2018. Вип. 14. С. 66–72. (Серія «Педагогічні науки»). Про Національну поліцію: Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
13. Стандарт професійної (професійно-технічної) освіти (професія: поліцейський) : наказ Міністерства освіти і науки України від 21 черв. 2018 р. № 669.
14. Субота С. І. Довіра населення як критерій оцінювання ефективної діяльності Національної поліції України. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Вип. 31. 2018. С. 59–62.

15. Торічний О. В. Теорія і практика формування військово-спеціальної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання. Хмельницький : Нац. акад. ДПСУ. 2012. 535 с.
16. Туринська О. Є. Комунікативна компетентність правоохоронців як умова їх ефективної професійної діяльності. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2012. Вип. 1. (Серія «Психологічні науки»). doi: <https://doi.org/10.31812/filstd.v17i0.191>.
17. Ягупов В. В. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти / В. В. Ягупов, В. І. Свистун // Наукові записки. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. – 2007. – Т. 71. – С. 3–8.
18. Kyslenko D., Bondarenko V., Yukhno Yu., Zhukevych I., Radzievskii R. Improving the physical qualities of students in higher educational establishments of Ukraine on guard activity via circular training. Journal of Physical Education and Sport. 2018. No. 18 (2). P. 1065–1071. URL: <http://efsupit.ro> (DOI: 10.7752/jpes.2018.s2159).
19. Kyslenko D., Bondarenko V., Plisko V., Bosenko A., Danylchenko V., Kuzmichova-Kyslenko Ye., Tylchuk V., Donets I. Dynamics of security specialists' physical condition during professional training. Journal of Physical Education and Sport. 2019. No. 19 (2). P. 1099–1103. URL: <http://efsupit.ro> (DOI: 10.7752/jpes.2019.02159).
20. Plisko V., Doroshenko T., Prontenko K. Informational indicators of functional capacities of the body for teaching cadets from higher military educational institutions power types of sports. Journal of Physical Education and Sport. 2018. No. 17 (2). P. 1050–1054. URL: <http://efsupit.ro>. (DOI: 10.7752/jpes.2018.s2156).

References

1. Bondarenko, V.V. (2017). Sluzhbova pidhotovka yak skladova systemy profesiinoho navchannia pratsivnykiv Natsionalnoi politsii Ukrainy [Service training as part of a system of professional training for National Police staff of Ukraine]. Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova, Scientific journal of the National Pedagogical University named after MP Drahomanov, 7(89), 4-8. Retrieved from <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/20127/1/Bondarenko%20V.V..pdf> [in Ukrainian].
2. Bondarenko, V.V. (2017). Formuvannia hotovnosti do profesiinoi diialnosti pratsivnykiv pidrozdiliv patrolnoi politsii [Formation of readiness for the professional activity of the employees of the units of the patrol police]. Profesiina osvita: metodolohiia, teoriia ta tekhnolohii, Professional education: methodology, theory and technology, 6, 91-108 [in Ukrainian].
3. Bondarenko, V.V. (2018). Profesiina pidhotovka pratsivnykiv patrolnoi politsii: zmist i perspektyvni napriamy [Professional training of patrol police officers: content and promising directions]. Kyiv [in Ukrainian].
4. Bondarenko, V.V. (2012). Formuvannia rukhovnykh umin ta navychok kursantiv vyshchykh navchalnykh zakladiv MVS Ukrainy u protsesi zaniat zi spetsialnoi fizychnoi pidhotovky [Formation of motor skills and skills of cadets of higher educational institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine in the process of training on special physical training]. Candidate's thesis. Chernihiv [in Ukrainian].
5. Bondarenko, V. V. & Prontenko, K. V. (2018) Pedahohichni umovy zastosuvannia sytuatsiinykh zadach pid chas profesiinoho navchannia maibutnykh pratsivnykiv patrolnoi politsii [Pedagogical conditions of application of situational tasks during professional training of future patrol police officers] Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka, Scientific notes of Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk, 1, 96–102. [in Ukrainian]. Retrieved from: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/9709>
6. Bondarenko, V. V., Reshko, S. M., & Yemchuk, O. I. (2016) Komponenty profesiinoi kompetentnosti pratsivnykiv pidrozdiliv patrolnoi sluzhby Natsionalnoi politsii Ukrainy [Components of professional competence of employees of patrol service units of the National Police of Ukraine]. Yurydychna psykholohiia, Legal psychology, 2, 81–90 [in Ukrainian] Retrieved from: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/bitstream/123456789/1015/1/7.pdf>
7. Boiarov, V. I. & Shaldyrvan, P. V. (2014) Masovi zavorushennia: osoblyvosti kvalifikatsii [Mass riots: features of qualification] Chasopys Akademii advokatury Ukrainy, Journal of the Academy of Advocacy of Ukraine, 7–4 (25), 9–18.
8. Didenko, O. V. (2014) Osoblyvosti vprovadzhennia kompetentnisnoho pidkhodu u profesiinu pidhotovku maibutnykh ofitseriv u VNZ [Features in the provision of a competent approach to the professional training of maybutnykh officers at the VNZ] Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy, Bulletin of the National Academy of State Border Service of Ukraine, 3. [Elektronne vydannia]. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2014_3_6. (Seria «Pedahohika») . [in Ukrainian].
9. Zhuk, N. A. (2019) Psykholoho-komunikatyvni konstrukty povedinky patrolnogo politseiskoho v profesiinii diialnosti [Psychological and communicative constructs of patrol policeman's behavior in professional activity]. Yurydychna psykholohiia, Legal psychology, 2 (25), 46–53. [in Ukrainian]. doi: <https://doi.org/10.33270/03192502.46>
10. Bondarenko, V. V., Didkovskiy, V. A. & Khudiakova, N. Yu. (2020). Zarubizhnyi dosvid vyznachennia rinvia fizychnoi pidhotovlenosti pratsivnykiv pravookhoronnykh orhaniv [Tekst] : analit. ohliad. [Foreign experience in determining the level of physical training of law enforcement officers [Text]: analyst. Review. Kyiv : Nats. akad. vnutr. Sprav. Retrieved from <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/4907/1/%D0%9B%D0%B8%D1%82%D0%B2%D0%B8%D0%BD%20%D0%92.%20%D0%92..pdf>
11. Lytvyn, V. V. (2018) Formuvannia ta rozvytok profesiinoi kompetentnosti patrolnogo politseiskoho [Formation and development of the professional competence of the patrol police]. Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnykh sprav, Scientific Bulletin of the National Academy of Internal Reference, 1 (106), 277–282 [in Ukrainian].
12. Plisko, V.I., & Bondarenko, V.V. (2018). Vplyv systemy po etapnoi pidhotovky na rozvytok kohnitivnoho kryteriiu profesiinoi hotovnosti maibutnykh pratsivnykiv patrolnoi politsii [Influence of the system of stage-by-stage training on the development of a cognitive criterion of professional readiness of future officers of the patrol police]. Visnyk Cherkaskoho universytetu, Bulletin of Cherkasy University, 14, 66-72 [in Ukrainian].
13. Zakon Ukrainy pro Natsionalnu politsiu: vid 2 lyp. 2015 r. No. 580-VIII [Law of Ukraine on National Police from July 2,

2015, No. 580-VIII]. (n.d.). zakon2.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19> [in Ukrainian].

14. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy «Standart profesiinoi (profesiino-tekhnichnoi) osvity (profesiia: politseiskyi)» : vid 21 cherv. 2018 r. № 669 [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine «Standard of professional (professional and technical) education (profession: police officer)» ligazakon.ua. from June 21, 2018, No.669]. Retrieved from: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MUS30304.html [in Ukrainian].

15. Subota, S. I. (2018) Dovira naseleennia yak kryterii otsiniuvannia efektyvnoi diialnosti Natsionalnoi politsii Ukrainy [Public confidence as a criterion for assessing the effectiveness of the National Police of Ukraine] Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu, Scientific Bulletin of the International Humanities University, 31, 59–61. Retrieved from: <http://eprints.cdu.edu.ua/2002/1/juspradenc31.pdf#page=59> [in Ukrainian].

16. Torichnyi, O.V. (2012). Teoriia i praktyka formuvannia viiskovo-spetsialnoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv-trykordonnykiv u protsesi navchannia [The theory and practice of forming the military special competence of future officers-border guards in the process of training]. Khmelnytskyi: Nats. akad. DPSU [in Ukrainian].

17. Turynska, O.Ye. (2012). Komunikatyvna kompetentnist pravookhorontsiv yak umova yikh efektyvnoi profesiinoi diialnosti [The communicative competence of law enforcement officers as a condition of their effective professional activity]. Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav, Bulletin of the Lviv State University of Internal Affairs, 1. doi: <https://doi.org/10.31812/filstd.v17i0.191> [in Ukrainian].

18. Yahupov, V.V., & Svystun, V.I. (2007). Kompetentnisnyi pidkhid do pidgotovky fakhivtsiv u systemi vyshchoi osvity [Competent approach to the training of specialists in the system of higher education]. Naukovi zapysky. Pedagogichni, psykhologichni nauky ta sotsialna robota, Proceedings. Pedagogical, psychological sciences and social work, 71, 3-8 [in Ukrainian].

19. Kyslenko, D., Bondarenko, V., Yukhno, Yu., Zhukevych, I., & Radzievskii, R. (2018). Improving the physical qualities of students in higher educational establishments of Ukraine on guard activity via circular training. Journal of Physical Education and Sport, 18(2), 1065–1071. Retrieved from <http://efsupit.ro> (DOI: 10.7752/jpes.2018.s2159).

20. Kyslenko, D., Bondarenko, V., Plisko, V., Bosenko, A., Danylchenko, V., Kuzmichova-Kyslenko, Ye., Tylchuk, V., & Donets, I. (2019). Dynamics of security specialists' physical condition during professional training. Journal of Physical Education and Sport, 19(2), 1099-1103. Retrieved from <http://efsupit.ro> (DOI: 10.7752/jpes.2019.02159).

21. Plisko, V., Doroshenko, T., & Prontenko, K. (2018). Informational indicators of functional capacities of the body for teaching cadets from higher military educational institutions power types of sports. Journal of Physical Education and Sport, 17(2), 1050-1054. Retrieved from <http://efsupit.ro>. (DOI: 10.7752/jpes.2018.s2156).

DOI 10.31392/NPU-nc.series 15.2020.5(125).06

Бучківська Г. В.

**доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та трудового навчання,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія**

Демченко І. І.

**доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи та реабілітації
Національний університет біоресурсів і природокористування України**

Бабій І. В.

доцент кафедри спеціальної освіти, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Нікітенко А. С.

**викладач кафедри дошкільної освіти
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини**

Балух М. М.

**викладач кафедри теорії та методики фізичної культури та валеології,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія**

Наливайко Н. В.

**кандидат біологічних наук, доцент кафедри безпеки життєдіяльності,
Львівський національний університет імені Івана Франка.**

Максимчук І. А.

**кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я людини,
Маріупольський державний університет**

Максимчук Б. А.

**доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та фізичної культури,
Ізмайльський державний гуманітарний університет**

ПРОБЛЕМИ ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В РАМКАХ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ

Головна причина неефективності системи валеологічної підготовки фахівців у закладах вищої освіти полягає в тому, що на сьогоднішній день не визначена сукупність її компонентів (структура, зміст, форма, термін навчання, блоки дисциплін та ін.), фактично, між ними не побудовані взаємозумовлені зв'язки, що забезпечують цілісність, наступність та розвиток. Одним з найбільших досягнень гуманітарних та природничих наук кінця ХХ – початку ХХІ століття є прийняття гуманітарної парадигми, що включає багатовимірне визначення здоров'я як фізичного, соціального, економічного та творчого благополуччя. При